

ΖΩΗ ΚΙ ΑΓΑΠΗ ΣΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΠΟΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΥ ΡΟΜΠΙΝΣΩΝΑ *)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι'.

Ταξιδέβει.

Ἡ πυρκαγιά δὲν εἶχε κάψει ὅλη τὴ Σάντα Κλάρα. Δὲν εἶταν ἄνεμος κ' εἶσι κάηκε μονάχα τάνκατολικό μέρος τοῦ Νησιού, πᾶσι νὰ πῆ ὅλο τὸ ρουμάνι, ποῦ σκέπαζε τὸν κάμπο κοντὰ στὴ Μεγάλη τὴν Ἀμμουδιά. Μικρὸ πρᾶμα δὲν εἶτανε, ἀφοῦ ὁ κάμπος μετροῦσε ὡς τέσσερα χιλιόμετρα φάρδος κι ἄλλα δύο βάθος. Μὰ οἱ κορפוῦλες, ἀπὸ τὸ δυτικὸ τὸ μέρος, ὅσο δασωμένες κι ἂν εἶτανε, δὲν ἔπαθαν τίποτις, ἐπειδὴ καὶ γυρίζανε σὰ μισοστέφανο δεξιά κι ἀριστερὰ τοῦ κάμπου· τὴν κορφοῦλα τὴ μεσιανή, τὴν πιὸ παραπλήσια, τὴ χῶριζε ὡς τόσο ἀπὸ τὸ ρουμάνι κάτω ἢ σπηλιά τοῦ πέρασε ὁ Γιάννης τὴν πρώτη μέρα, καὶ τὰ βράχια γῦρο γῦρο στὸ κατιανὸ πλερὸ τῆς τὴ γλύτωσαν ἀπὸ τὴ φωτιά. Σὰν εἶδανε στὴ Δύση τοῦ Νησιού, δὲν ὑποψιάζονταν τὸ κακὸ ποῦ εἶχε γίνῃ στὴν Ἀνατολή. Λὲς καὶ δὲν ἀποσώνουνταν ἢ πρασινάδα τῆς Σάντα Κλάρας ἀπὸ τὴν ἀμμουδιά τὴ δική του, τὴν εἶδε πᾶσι πάντα χερσὺς καὶ δεντροφορεμένη, σὰν ποῦ τὴν εἶδε ὅταν τὸν ἔφεραν οἱ συντρόφοι.

Ὁξω λοιπὸν ἀπὸ τὴν μυρωδιά ποῦ βιάσταζε βιάσταζε μέρες καὶ μάλιστα βδομάδες, ἢ πυρκαγιά δὲν ἄλλαζε τὴ ζωὴ του, μόνο ποῦ τοῦ ἔλειπαν τώρα τᾶπειρα τὰ φρούτα τοῦ ρουμανίου, μὰ εἶχαν οἱ κορפוῦλες τοῦ ἄλλα τόσα, κ' εἶχε πιά μάθει τὴν τέχνη, εἶχε ἀποχτήσῃ καὶ τὴν συνήθεια νὰ θρέφεται ἀπ' ὅσα ἔβγαζε τὸ Νησί, ποῦ εἶτανε πλουσιότροφο. Ἡ πυρκαγιά τοῦ ἔκαμε μάλιστα πολὺ καλὸ τὸν ἡσυχαστὴ ἀντίκρισε τὸν κίντυνο τὸν ἀληθινὸ, εἶδε θάνατο μπροστὰ του, εἶδε τὸ χαμό του· νὰ ὅμως ποῦ γλύτωσε, ποῦ ὅλα εἶτανε πάλι στὴ θέση τους. Τί ἀνάγκη νὰ δένεται καὶ νὰ βλαστημάη; Ἐχει κ' ἡ Σάντα Κλάρα τὰ παινεδιά της, φτάνει νὰ περιορίζεται κανένας, νὰ προσέχη, νὰ μὴ γυρέβῃ μελαδὲς, τέλος πάντα νὰ ζῆ. Ὁ Γιάννης μποροῦσε περιφημᾶ νὰ ἔξακολουθήσῃ τὴ ζωὴ του στὴ Σάντα Κλάρα, νὰ τρώη, νὰ πίνῃ, νὰ κοιμάται, καὶ νὰ προσμένῃ ὡς ποῦ ἡ τύχη ἀράξῃ καμιά μέρα στὸ ἐρημὸ τοῦ λιμανι.

Ἀδύνατο. Ὑπνο δὲν εἶδε πιά ὁ κακομοῖρης. Καλέ, τί κορפוῦλες, τί φαγὶ καὶ τί ἡσυχία; Τί τὰ ἤθελε ἀφτά; Τί τοῦ φελοῦσανε; Ὁ Γιάννης στὸ βουνὸ εἶχε τὸ νοῦ του, στὸ ξεροβουνὶ ἐκεῖνο ποῦ ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ ἴσκιό του τὴ νυχτιὰ τῆς πυρκαγιάς, εἶδε κάποια πλάσματα ζωντανά. Τὸν τραβοῦσε τώρα κι ἀφτόνε ἢ Ἀγάπη. Ἄς εἶτανε ὅ,τι θελανε, ἄς εἶτανε ἀγρια ζῶα, ἀγριο ἄνθρωποι, τί τοῦ ἔμελε; Ἀφοῦ σκεθῆκε, θὰ πῆ πῶς ζούσανε, κι ἀφοῦ ζούσανε, τοῦ μοιάζανε. Μὰ μπορεὶ καὶ τίποτις νὰ μὴν εἶτανε, μπορεὶ νὰ γελάσῃ, νὰ τὸ νεϊρέφῃ. Δὲν πειραζει. Ἐπρεπε νὰ πᾶη νὰ δῆ, νὰ γίνῃ βέβαιος. Νᾶ, σὰν κουκουτσάκια, σὰν κουκιά, ὄχι μεγαλῆτερα, εἶτανε τὰ πρᾶματα ποῦ τρέχαν ἐκεῖ ἀπάνω ἀντίκρου τοῦ στὸ Νησί. Τὰ κουκούτσια, τὰ κουκιά τοῦ φινόντανε σὰν κόσμος. Ὁ περᾶδειςος ἀφτός εἶτανε. Κι τόσο ριζωμένη στὴν καρδιά του εἶχε τὴν ἀνάγκη τῆς συντροφιάς, ποῦ τὸν ἔπαινε λαχτᾶρ νὰ φύγῃ, ἀκόμη κι ὅταν ἔλεγε πῶς συντροφιά δὲ θὰ βρῆ, ἀκόμη κι ἂν τὸν ὠδήγαε μονάχα ἢ ἐλπίδα.

*) Κοίταξε τὰ φύλλα 96, 97, 98, 99, 100 καὶ 101.

Ὡς τόσο πῶς νὰ κάμῃ; Πᾶς νὰ πᾶη; Τί νὰ ποφασίσῃ; Κάθε μέρα, ἔτρεχε στὸ βοριανὸ τὸ μέρος, ριχνότανε στὴ θάλασσα, καθότανε στὰ πόδια τοῦ βουνού, περνοῦσε ἄρες. Ἀνέβαινε, γύριζε ἀπὸ δᾶ, γύριζε ἀπὸ κει, καὶ πάντα τὸ μάτι του στὸ Νησί. Ἀνάθεμάν το! Καὶ δὲν εἶτανε, ποῦ νὰ πῆ, καὶ τόσο μακριά. Πᾶς δὲν τὸ εἶδε ἴσια μὲ τότες; Ἄχ! ὁ καταραμένος ὁ καπετάνιος! Ἄφτις ἔφταιγε καὶ πάλι. Βέβαια. Θύμωσε ὁ Γιάννης μαζί του, σὰν τὸν ἔβγαλε στὴ Σάντα Κλάρα, πειράχτηκε τὸ φιλότιμό του, θέλησε καὶ καλὰ νὰ τοῦ δείξῃ πῶς ἢ ἐρημιά τιμωρία δὲν εἶτανε, δὲν πρόσζεε στὴ θάλασσα, δὲν κοίταζε τὴ βοριανὴ τὴν ἀκρὴ τῆς φυλακῆς του. Φαρμασμένο τὸν εἶχε ὁ καπετάνιος. Δὲν τὸ βλέπει; Ἄμα χάθηκε μὲ τὸ καράβι του μαζί, ἀνακαλύψῃ κι ὁ Γιάννης τὴν κρυμμένη του τὴ σωτηρία. Ἄς πᾶη στὸ διάβολο καὶ τὸ ρουμάνι, ποῦ δὲν τὸν ἄφινε νὰ προβάλλῃ ὄξω καὶ ζοῦσε σωρεασμένους μὲς τὰ δέντρα.

Κάηκε τὸ ρουμάνι, ἔφεζε φῶς. Ἐάνοιγε σὰν τὸ λουλουδο ἢ ζῆτσα του. Ἄχ! ἐκεῖνο τὸ Νησί, δὲν τὸ χόρταине. Καὶ φαντάζεστε πιά τώρα, δούλεβε ἢ δὲ δούλεβε τὸ κανονιάλι. Ὅσο κι ἂν πρέζεχε ὅμως, μὴτε στὴν κορφή ἀπάνω, μὴτε στὴ σκισμαδα ποῦ τὴν ἔλεγε πῶς εἶτανε κάμπος μεσοβουνήσιος, δὲν εἶδε τίποτις νὰ σαλέβῃ. Μὰ σὰ νὰ κατάλαβε πῶς τὰ κινήματα ἐκεῖνα δὲ θάτανε ἀπὸ ἄνθρωπους, γιατί ποῦ νὰ φτάσῃ ὁ ἄνθρωπος σὲ τέτοιο γκρεμὸ; Ἐμοιάζε ὁ πελώριος ὁ βράχος σὰ νὰ κατεβαίνε ἴσια στὴ θάλασσα.

Πῶς νὰ φτάσῃ ὁ ἴδιος ὡς ἐκεῖ; Ἀφτὸ συλλογιότανε καὶ ματασυλλογιότανε μὲ τὸ νοῦ του. Τίποτις δὲν ἔβρισκε. Τοῦ κάκου ὅμως! Ὅταν ἕνας νέος ἄνθρωπος, ποῦ εἶναι μάλιστα καὶ νάφτης, ποθαίει τόσο κατὰκαρδα τὴ λεφτεριά του καὶ τὴ βλέπει τόσο σιμά, δυνατὰ θὰ κάμῃ τὰδύνατα, ὡς ποῦ νὰ πιτύχη, ὡς ποῦ νὰ περάσῃ τὴ θάλασσα καὶ μὲ τὰ χέρια του ἀγγίξῃ τὴ λεφτεριά ποῦ τοῦ γέφει.

Μὲ τὸν ἔρωτα τῆς λεφτεριάς ἀξῆινε τώρα στὴν ψυχὴ του κι ὁ ἔρωτας τῆς ζωῆς. Ἡ θελοζῶια ἐκεῖνη, ποῦ δὲν τὸν παραιτοῦσε ὡς καὶ στίς πιὸ μάθρες του τίς ὥρες, τὸν ἔκανε ἀκόμη πιὸ προσεχτικὸ, γιατί ἀποφασισμένος εἶτανε νὰ μὴν πάθῃ τίποτις καὶ νὰ πᾶη στὸ Νησί. Προβλεπε καθὲ κίντυνο ἐπειδὴ τοῦ φαινοῦνταν ἐπικίντυνο καθὲ μέσο κ' εἶσι δὲν τοῦ ἔρχονταν ἐφκολα στὸ κεφάλι ὁ τρόπος ὁ σωστός. Τὰ στοχάστηκε ὅλα, κὶ πρῶτο ἀπ' ὅλα τὸ κολύμπι. Δὲ φοβότανε τὴν κούραση κ' εἶταν περιφνημὸς κολυπιστής. Μὰ πόσο θὰ βασταξῆ τὸ ταξιδι; Μὲ τὴν πείνα καὶ τὴ δίψα τί θὰ γίνῃ; Πῶς θὰ κουβαλήσῃ κιάλας κάτι πρᾶματα ποῦ ἔπρεπε νὰ πάρῃ μαζί του, ἂν τοῦ χρειάζονταν ἀξάφνα ἐκεῖ κάτω; θάφῃσῃ τάχα τὸ κανονιάλι του; Ποῦ νὰ τὸ φυλάγῃ τόσο διάστημα στὸ ζουναρι; Τὸ χειρότερο εἶτανε τὰ ψάρια ποῦ μποροῦσαν νὰ σοῦ τονὲ χᾶψουνε μιὰ μυρριά. Εἶτανε κ' ἡ φουρτούνα. Φουρτούνα εἶδε μιὰ μονάχη, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ἦθε στὴ Σάντα Κλάρα· τώρα ποῦ ἔφεβε, μποροῦσε νὰ δῆ καὶ τὴ δέφτερη. Ὅλα ἓμιὰ φουρτούνα τοῦ τὰ κατάστρεφε, γιατί καὶ ζῦλα καὶ πλεούμενο νὰ εἶχε, φτάνει νὰ σηκωνότανε καὶ τοῦ τὰ σκόρπιζε· ἀλάργα, σὰν τὸ καράβι, κι ἀφτόνε μαζί. Ἀλήθεια, τοῦ κατέβηκε ἰδέα μιὰ στιγμὴ νὰ φτειάξῃ ὅπως ὅπως μερικά σάνιδια, νὰ τὰ σφιχτοδέσῃ μὲ γερά λυγισμένα κλαριά, νὰ κάμῃ ἕνα εἶδος

σκουβιά, ποῦ λίνε, νὰ βάλῃ κ' ἕνα τιμόνι. Ποῦ θὰ τὸν πῆγαине δίχως παννιά; Μὰ καὶ παννιά νὰ κατασκέβζε—πῶς ὅμως;—καὶ βάρκα νὰ κατῶρθωνε νὰ πελεκήσῃ, καὶ καρφιά νὰκοφτε ἀπὸ ξύλο μὲ τὴ σουγιά του, κι ὅλα τὰ πάντα τὶ χρῆσιμεβε; Μιὰ φουρτούνα, καὶ πᾶνε, ὅλα τὰ πάντα στὸ γιάλο.

Τότες ὁ Γιάννης ἀπελπίστηκε. Προκοπή δὲν ἔβγαине ἀπ' ὅσα στοχάζονταν. Μὰ καταλαβαίνε τώρα πόσο ἔλειναι, κακορίζικα κι ἀνώφελα τοῦ εἶτανε τὰ φουρσιδε-ρικὰ ἐκεῖνα ποῦ τοῦ εἶχε ἀφήσει ὁ καπετάνιος τυλιγμένα σ' ἕνα μπόγο. Καὶ περισσότερα νὰ τοῦ ἄφινε, τί θὰ τᾶκανε; Ὅσα κι ἂν εἶχε, ποτέ του δὲ θὰ τὰ εἶχε ὅλα. Σὰν εἶσαι ἀξάφνα σὲ καμιάν πολιτεία, σὰ ζῆς ὅπως ζῆ ὁλος ὁ κόσμος, δηλαδὴ μὲ τοὺς ἄλλους, ἄμα καταπιάστηκες μιὰ δουλειὰ καὶ κάτι σοῦ λείπει, πετιέσαι καὶ τᾶγοράζεις ἢ τὸ δανίζεσαι ἀπὸ τὸ γείτονα σου. Ἀδύνατο σοῦ εἶναι ἀπαρχῆς νὰ προβλέψῃς κάθε πρᾶμα ποῦ θὰ σοῦ χρειαστῇ. Λοιπὸν ἀκόμη λιγώτερο στὴν ἐρημιά, ἐξὶν ἂν τὸ κάμῃς ξεπίτηδες, καὶ κάθε φορὰ ποῦ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τίποτις ὁ ἐρημίτης σου, ἐρθῆς τοῦ λόγου σου ὁ ποιητὴς καὶ τοῦ τὸ φέρῃς. Μὰ τότες ἐρημιά δὲν εἶναι. Τὰ δᾶρα τοῦ πολιτισμοῦ, εἰδῶ, στὴ Σάντα Κλάρα, δὲν εἶχανε οὔτε νόημα οὔτε χρῆση. Γελοῖα καὶ περιττά. Ἐδῶ ἔπρεπε κανεὶς νὰ βρῆ τίποτις ποῦ νὰ τᾶχῃ ὁ τόπος, ποῦ ὁ τόπος νὰ τοῦ τὸ δίνῃ, κι ὁ δύστυχος ὁ Γιάννης μὴτε ἤξερε ἀκόμη ἀπὸ ποῖο μέρος τοῦ Νησιού, ἀπὸ ποῖο λιμανι νὰ φύγῃ, ἄς ὑποθέσουμε πιά πῶς καὶ τὰ μέσκα θὰ τοῦ καταντοῦσαν ἐφκολώτερα.

Βοηθὸς τοῦ στάθηκε ἀφτὴ του ἴσα ἴσα ἢ σκέψη γιὰ τὸ λιμανι. Στοχάστηκε τὸ λιμανάκι ποῦ κατέβηκε τότες ὅταν γκρεμοσκαίτηκε νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν πυρκαγιά. Τὸ λιμανάκι βρισκότανε δίπλα δίπλα στὸ βουνό. Ἀλήθεια ποῦ τὸ Νησί μὴτε ἀπὸ τὸ λιμανάκι δὲ φαινότανε· μὰ ἔφτανε νὰ πάρῃς καθὸ καὶ τᾶβλεπε ἀμέσως ἀπὸ τὰ πισώβουνα. Ἄχ! ἕνα κατῖ, μιὰ βάρκα νὰ εἶχε, κι ἄς ἔπιανε καὶ φουρτούνα. Ὁ Γιάννης πορπατοῦσε στὴν ἀμμουδιά τοῦ λιμανιού, ἀνέβαινε ἴσα μὲ τὰ βουνόπλεβρα ποῦ κατρακύλησε τὴν ἡμέρα τῆς πυρκαγιάς, ζύγωνε στὴν κορφή, κοίταζε πρὸς τὸ λιμανάκι, γύρεβε, θωροῦσε γῦρο γῦρο. Ἀξάφνα πῆδηξε ἀπὸ τὴ χαρὰ του, ἀνατρίχασε. Φῶς, ἀπειρο φῶς τοῦ ἔφεζε στὸ μυαλό. Βρῆκε, θάρρεψε τουλάχιστο πῶς τὸ βρῆκε ἐκεῖνο ποῦ ἤθελε. Ἄμὲ, τί; Ρωμιὸς καὶ νάφτης, βέβαια πῶς κατῖ θὰ στοχάζονταν, ποῦ δὲν τὸ στοχάστηκαν ἄλλοι.

Μπροστὰ του, ἀπὸ τὴν κορφή τοῦ βουνιού, εἶδε πᾶσι τὰ τρία δέντρα ποῦ καίγονταν τὸ ρουμάνι ἄλλουζε μὲ τὴν κόκκινη τὴν ἀντιλαμπή του. Ἡ ρίζα τους βουτοῦσε στὸ βόθρο κάτω τοῦ δικρανοῦ κ' ὑψώνουνταν ὡς ἐκεῖ ἀπάνω τὰ κλαριά τους. Κάμποση ἔφα εἶχε τὰ μάτια του καρφωμένα στὰ κλαριά, χωρὶς νὰ βάλῃ τίποτις ἄλλο μὲ τὸ νοῦ του, ὅταν παρατήρησε πῶς τὸ ἕνα δέντρο ἔγεργε λιγάκι πάνω στὰ δύο τὰ πλαγινά. Τὸ γεργμένο τὸ δέντρο βρισκότανε κατάντικρου στὸ ρουμάνι, τὸ καμένο. Εἶτανε πορτοκαλιά, μὰ πορτοκαλιά σὰν ποῦ τις βγάζει μόνο ἡ Σάντα Κλάρα καὶ τὰ Νησιά ἐκεῖνα, δηλαδὴ ὡς εἶκος πέντε τριάντα μέτρα ὕψος καὶ κάποτε τρία τέσσερα φάρδος. Ὁ Γιάννης κοίταξε κάτω· σὰν ξερριζωμένη τοῦ φάνηκε ἢ πορτοκαλιά. Πετᾶχτηκε νὰ δῆ· ὄχι, ξερριζωμένη δὲν εἶτανε, βαστοῦσε ἀκόμα καλὰ, φουντωτὴ καὶ καταπράσινη. Μὰ ἔμοιαζε σὰ νὰ κατρακύλησε ὡς τὴ ρίζα της ἀπὸ τὴν πυρκαγιά κάνα κλαρὶ ἀναμμένο καὶ γερά τὴν ἔκπαιε σὲ κείνο τὸ μέρος. Δὲν πῆρε φωτιά ὅμως, γιατί δὲν εἶτανε τὸ δέντρο τριγυρισμένο ἀπὸ φλόγες καὶ τὸ ξύλο τῆς πορτοκαλιάς εἶναι πολὺ σκληρὸ. Τώρα, λίγο νὰ τὸ τραβοῦσε, λίγο νὰ τὸ σκουντοῦσε, θάπεφτε χάμου. Ἄν ἔπεφτε χάμου, Χριστὲ καὶ Παναγιᾶ, ἰδοῦ καὶ τὸ καράβι μας! Ἄ μὲ, βέβαια! Ἐσκαβε τὸν κορμὸ του, τὸν πελεκουῦσε ἀπ'

«ὄχι, τὸν ἰσάζεις· νὰ σου κ' ἡ βάρκα. Καὶ τὰ κατάρτια; Καλὴ, ἀφ' ἃ εἶπαν ὀλοέτοιμα· τὰ κλαριά τῆς πορτοκαλιάς, ἀπὸ τὸ μέρος ποῦ κοίταζε τὸ βουμάκι, κοντέβανε νὰ ξεραθοῦνε· τὰ κοφτερά, ἀφίνες τὰλλα πίσω· εἰχες καὶ κατάρτια, μὲ τὸ χρειάζομενο κιάλας τὸ σκῆμα· καὶ περὶ ἐξ ἑνοεῖται κ' εἶναι τὸ ξύλο τοῦ δέντρου πρὸ φιλο πρὸς τὸ μέρος τῆς κορφῆς τί γύρεδες καλῆτερη πλώρη; Σοῦ τὰ σούβλιζε τὰ κύματα, μιὰ χαρά, καὶ περνοῦσε. Ὡραία! Μὰ τὸ παννὶ; Ὅριστε τῶρα! Σὰ νὰ μὴν εἶχε παννὶ στὴ Σάντα Κλάρα! Ἴδια ἡ φλοῦδα τῆς πορτοκαλιάς, γὰρ νὰ μὴν ποῦμε τὰλλα δέντρα, φτάνει νὰ βρισκῶνται τὸν τρόπο νὰ μᾶς τὴν ψιλανῆ, καὶ γινότανε παννὶ περίφημο. Κι ἂν δὲν ἔφτανε ἡ φλοῦδα, μήπως δὲν εἶτανε οἱ μεγάλες οἱ φτέρες τοῦ Νησιού, ἢ ἀκόμη πρὸ ταυριάζομενα τὰ φύλλα τῆς πάγκουας, τὰ πελώρια τὰ φύλλα ποῦ νὰ τὰ στήσῃς καταγῆς, τὰ κάνεις τέντα, ὅπως ἀκολούθησε μιὰ φορά, γὰρ δέκα νομάτους; Μήτε σκοινὶ δὲν ἔλειπε, ἀπὸ μᾶζωνες μπόλικα σκοινιά στὶς κορφοῦλες, ἀνάμεσα στὰ δέντρα, περιπλοκαδὲς ὅσες ἤθελες, γερὲς σὰν τὰ σκοινιά καὶ παρπαπῶν. Καὶ τί καράβι, ἀδερφε; Καράβι ποῦ φουρτούνα δὲ φοβῆται. Δέντρο νὰ βουλιᾶξῃ δὲν μπορεῖ. Νὰ σπᾶνε καὶ τὰ κατάρτια του, πάντα εἶχε τὴν ἐλπίδα νὰ γλυτώσῃ· πόσοι γλυτώσανε μ' ἓνα ξύλο! Ἀπὸ μάλιστα, χρόνια στὴ θάλασσα νᾶμνησκε, δὲν τοῦ ἔμελε ἡ πορτοκαλιά τῆς Σάντα Κλάρας στὸ νερὸ δι' σαπίζει, καὶ σήμερις ἀκόμη, σὲ κείνους στοὺς τόπους, ἀπὸ τίς πορτοκαλιᾶς φτείνουνε τὰ καράβια τὰ καλῆτερα.

Ὁ Γιάννης ἀμέσως βίχτηκε στὴ δουλειά. Πρῶτα κᾶθησε ἀγάλια ἀγάλια στὸν κορμὸ κάτω τῆς πορτοκαλιάς, ποῦ εἶτανε λιγάνι γεμμένο, ὄχι ὅμως ἀρετῶν· δὲ σάλειψε τὸ δέντρο· τότες, ἀκόμη πρὸ ἀγάλια ὁ Γιάννης ἀνέβηκε, καὶ ὅσο ἀνέβαινε, βασιλοῦντανε στὰ παραπλήσια κλαριά τῶ δυῶ δέντρων, ποῦ ἀνάμεσά τους εἶτανε σὰν ἀκρομπιτιμένη ἡ πορτοκαλιά, κ' ἔτσι, σπρώχνοντας λίγο λίγο, πότε ἀνεβαίνοντας, πότε κατεβαίνοντας καὶ πατώντας πρὸ γέρα, χωρὶς νὰ φῆσῃ μὲ τὸ χέρι του ἢ τὰ κλαριά ἢ πρὸ ὕστερα καὶ τοὺς δυῶ κορμούς, τὴν ἔφερε κάτω καὶ τὴν ζάπλωσε σὰν παιδάκι. Πολὺ του βοήθησε ποῦ ἀπὸ τὴ φωτιά τῆς μεγάλης, τὸ δέντρο εἶχε καταντῆσει ἐφκολοῦγιστο. Ἀπὸ εἶτανε λαμπρὸ πρᾶμα καὶ γὰρ ὅσα εἶχε νὰ κάμῃ, δηλαδὴ νὰ τὴ σκάψῃ, νὰ τὴν πελεκήσῃ, γὰρ νὰ γίνῃ τὸ καράβι. Ἐξῆ μῆνες, μπορεῖ καὶ περισσότερο, χρειάστηκε ὡς ποῦ νὰ τὸ καταφέρῃ. Ἀπὸ τὰ σιδερικά ποῦ τοῦ δῶκαν οἱ συντρόφοι, δὲ χρησιμοποίησε παρὰ τὸ πριόνι, μὲ τὸ σφυρί. Μὲ τὴν πέτρα τοῦ Νησιού κατῶρθωσε τὰ πρὸ πολλά, εἶτε γὰρ νὰ στρώσῃ τὴ φλοῦδα, εἶτε καὶ γὰρ νὰ σκα-

λίξῃ τὸ ξύλο μὲ κατὶ μακρὴς καὶ μυτερὲς πατροῦλες. Ὁ Γιάννης εἶτανε ἀπὸ τὴ χαρὰ του σὰν τρελλός, σὰ μεθησμένος· ὄλα μέλι, ὡς κ' ἡ πέτρα, ὡς καὶ τὸ κάρκαλο μιανῆς ἀχελώνας ποῦ τὴν ἔπιασε ξεπίτηδες, γὰρ νὰ κόψῃ κατὶ σκοινιά μὲ τὸ καινούριον ἀπὸ μαχαίρι, ποῦ τὸ δικὸ του πιά εἶχε τσακιστὴ καὶ παρατσακιστὴ· ὄλα τοῦ ἔρχονταν ἐφκολα, καὶ πάντα κατὶ ἔβρισκε, κατὶ στοχαζότανε, νὰ βολέψῃ τὰ καθέκαστα, καὶ διασκεδάζε καὶ γλειτοῦσε μὲ ὄλα.

Ἐπᾶψε τὸ γλέντι, ὅταν ἔφτασε ἡ ὥρα νὰ κατεβάσῃ, ἀπὸ τὸ βόθρο ἐκεῖ κάτω ποῦ δούλεθε, τὸ φτειασμένο τὸ καράβι του στὸ λιμάνι. Ἀπὸ δὲν τὸ συλλογίστηκε ἀπὸ εἶταν ἴσως τὸ δυσκολώτερον. Χρειάστηκε ἄλλος μῆνας. Λίγο λίγο καθε μέρα. Βοήθησε κάπως καὶ τὸ χόρτο τὰπαλὸ ποῦ σὰ χαλί, στόλιζε τὸ λαγκαδιὸ κάτω· βοήθησε καὶ ὁ ἄμμος. Τραβοῦσε, τραβοῦσε ὁ Γιάννης τὸ δεντροκαράβι του. Ὅταν εἶδε τὸ νερὸ, ἔπειτα ὅταν τὸ γλυκὸ τὸ κύμα, μὲ τὴν γιομοθαλασσιά, ἤρθε καὶ μοναχὸ του λὲς πῆρε τὸ καράβι στὰ νερά του, ἀνῆσανε πιά ὁ καημένος, ὕστερις ἀπὸ τόσα βιάσανα. Ὡρα σας καλὴ καὶ ἄς ἔχῃ γερὰ ἡ Σάντα Κλάρα!

Τὴν ἐπιτυχισμένον ἀθροῦσεν ποῦ ταξιδεύει, σὲ θάλασσα ὀλόλαμπρη, σὲ ὀλόλαμπρον οὐρανὸν, μὲ τὴν ἐλπίδα, μὲ τὸ θάρρος, ἀπὸ τὸν ἕναν παράδεισον στὸν ἄλλον, μὲ μιὰ μυρωδῆτη πορτοκαλιά!

Ὁ φίλος ὄλα τὰ πρόβλεψε, ὡς καὶ τὴ φουρτούνα· ὡς τόσο τὸ μόνο ποῦ δὲ συλλογίστηκε εἶταν ἴσα ἴσα κείνο ποῦ ἔπρεπε νὰ πρωτοσυλλογίστῃ, ἢ μπουνάτσα! Ἀνέμι δὲ φύσαε. Περπατοῦσε ὁ καπετάνιος μᾶς στὸ κατάρτωμα, ἀνέβαζε κατέβαζε τὰ παννάκια του· τίποτις! Γὰρ νὰ ξέροντε, τὸ κατάρτωμα εἶτανε ἴδια ἡ πορτοκαλιά, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν κορφὴ τῆς ὡς τὸ μέρος τοῦ κορμού ποῦ εἶχε σκάψῃ τὴν καθαφτὸ βάρκα. Στὸ κατάρτωμα λοιπόν, ὀμπρός, στέκουνταν καὶ τὰ κατάρτια ἢ τὰ στημένα τὰ κλαριά. Καλὸ τουλάχιστο ποῦ δὲν τοὺς ἔλειπε τὸ ὕψος· ἔτσι τὰ χὰδεβε λιγάνι ὁ ἀνεμὸς ἀπὸ πάνω, γιὰτὶ καθὼς εἶδαμε, συχουσνηθίζει στὰ μέρη ἐκεῖνα ὁ ἀγέρας ἀψηλὰ νὰ περιφέρνεται, σὰ νὰ μὴν ἀγγίξει κᾶνε τὴ θάλασσα. Ὅταν ξεκίνησε ὁ Γιάννης ἀπὸ τὴ Σάντα Κλάρα, τοῦ φούσκωσε τίς φτέρες του τὸ ἀνέμι τοῦ βουνοῦ. Μὰ φτέρες εἶτανε, ὄχι φτερά. Ὅτι ποῦ πῆγε ἀλάργα, ἔπεσε καὶ τᾶνέμι. Τὴν κάμη; Κόντεβε νὰ τὸν πιάσῃ τῶρα καὶ λαχτᾶρα γὰρ φουρτούνα. Εἶχε κουπιά. Τραβοῦσε καὶ τραβοῦσε. Νὰ τραβᾷ ὅμως ὄλη μέρα; Σὰν κουραζότανε, τῶρριχνε στὴν ψαρκιῆ. Γέμι του εἶταν οἱ καραβίδες, γιὰτὶ ἀρπαξε ἀπὸ τὸ Νησι ὅσες μπόρεσε νᾶχῃ νὰ τῶρῃ. Ἴσως ἔπιασε καὶ ψάρια· δὲν τὸν ἔκοφτε. Φαγὶ περίσσιον, μαζωμένο

στὸ κελλάρι. Τὴν νύχτα μὲ τὴ θροσῖα, κοιμοῦνταν περίφημα. Δὲ σάλεβε τὸ καράβι. Τὴν νύχτα; Πρῶτον πρῶτον, ξανάρχιζε. Ἰδρῶνε κιάλας· ὁ ἥλιος δὲ χωράτεβε. Ἀλήθεια ποῦ ὁ Γιάννης εἶχε κᾶμει πολὺ νόστιμον καπέλλο· τὸ ψάβινο τοῦ καπετάνιου τὸ καταφρόνησε. Φοροῦσε στὸ κεφάλι του, ὡς καὶ σ' ὄλο τὸ κορμὶ του, νὰ μὴν πάθῃ ἀπὸ τὴν κάψα, μεγαλόφυλλα καὶ φτέρες. Φτέρες στὰ κατάρτια· φτέρες στὴ βάρκα, νὰ ζαπλώνεται· φτέρες δῶθε κείθε. Τόντις ἔμοιαζε τὸ καράβι σὰν πλεούμενον περιβολάκι.

Ἐξῆ μῆρες βίασταζε τί ταξίδι! Ὁ Γιάννης ἔλεγε νὰ γυρῇ ἀπὸ τὴν ἄλλη μερὰ τοῦ Νησιού, ἀφοῦ τὸ μέρος ποῦ εἶχε δεῖ μπροστά του, ὅταν κᾶθησε στὸ βουνὸ τῆς νυχτιά τῆς πυρκαγιᾶς, εἶτανε βράχος ἀπόγκρεμνος καὶ δὲν μποροῦσε νὰ βῆ. Ὅσο σίμωνε ὅμως, ἀλλίως παρουσιάζονταν τὰ πρᾶματα. Κάτω εἶχε ἀκρογιαλιά ὀλόστρωτη ἀπὸ πέτρες, μὰ ποῦ δὲ φαίνονταν καὶ τόσο ἀφιλόξενη. Δίπλα κ' ἡ σκουμαδὰ ἐκεῖνη ἀνάμεσα στὰ βουνὰ καὶ ποῦ πᾶει ἀπὸ τὸν ἕναν κόρφο στὸν ἄλλον, ἀπὸ τὴν Μπάγια Κοκκοπαγιάλ στὴν Μπάγια ντὲλ Πιάντρε, ὅπως τὰ βαφτίσανε κατόπι. Τὸ μικρὸ τᾶκρογιαλι τὸ σκέπαζε ὀλότελα τὸ βουνὸ. Ἐρημὸ καὶ σίγουρον τὸ μέρος. Στὸ βράχο μῆσα, στὴν ἀκρῆ τῆς ἀκρογιαλιάς, εἶτανε καὶ μιὰ σπηλιὰ ποῦ σήμερις περνοῦν οἱ ταξιδιώτες καὶ τὴν καμαρώνουνε, μὰ ποῦ τὴν πρωτοχάρθηκε ὁ Γιάννης. Σὰν ξεπίτηδες καμωμένη γὰρ νὰ ἰσυχάσῃ καὶ νὰ γλυκονεῖρεθεσαι. Ἐκεῖ πλάγιασε, ἀφοῦ τραβήξε ὄχι τὸ καράβι. Κοιμήθηκε ὕπνον λαμπρὸν, μὰ δὲν ξέρω ἂν εἶδε στὸνεῖρό του τὴν τρομερὴ ζωὴ ποῦ ἔμελλε νὰ ζῆσῃ, κ' ὕστερα τὸν Παράδεισον ποῦ τὸν πρόσμενε μὲ πρωτομῦρωδη χαρὰ.

(Ἀκολουθεῖ)

ΚΑΛΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ

— Τὴ μνήμη ἔχει τρομερῆ, φίλε μου, τὸ παιδί μου. Καὶ τὴ στιγμὴ θυμάται ποῦ γενιόταν!

— Ἄμ, τὸ δικό μου; τρομερὸ! Σοῦ λέω στὴν τιμὴ μου Προτοῦ ἀκόμη γεννηθῆ θυμόταν!

Φλόουρος

— Τὴ ἔχεις; τί τάχεις ἔτσι κατεβασμένα;

— Δὲν εἶμαι καλὰ, δὲ βλέπω ἀπὸ τὸ δεξὸ μου μάτι.

— Ἡ ἡλικία, καημένη, τί τὰ θέλεις, ἢ ἡλικία;

— Ἄσε με, βοὲ ἀδερφε, στὰ χάλια μου καὶ μὴ μοῦ λὲς κολοκύθια. Ἡ ἡλικία! Νὰ καὶ τ' ἀριστερὸ μου μάτι εἶναι τῆς ἴδιας ἡλικίας κ' ὡς τόσο βλέπει.

2 LAURA MARHOLM

**Ο ΧΩΡΙΑΤΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
ΣΤΗ ΣΚΑΝΤΙΝΑΒΙΑ**

(Μετάφραση Karl Dieterich)

Χωριάτης ὁ ἴδιος κ' ἐξοικειωμένος μὲ τὴ ζωὴ τῶν χωριατῶν, διαπρεπῆς καὶ ὡς διοργανωτῆς καὶ ὡς ἀγρονόμος, σιγὰ σιγὰ δὲν ἐπρόκειτο μόνο στὴ ἐπιχείρησή του, ἀλλὰ ἔβγαλε καὶ παράδες, παντρεύτηκε σὰν πινυντῆρος ποῦ ἦταν μὲ τὴν κόρη ἐνὸς νοικοκύρη, ἀπόχτισσε παιδιὰ καὶ ἔζησε πολλὰ χρόνια. Κατὰ τὴν εἰκόνα του ἦταν τετράγωνος μ' ἔκείνο τὸ σοβαρὸ καὶ καλόκαρδο κεφάλι μὲ τὴ μεγάλη καὶ γερακωτὴ μύτη, χαρακτηριστικὴ γὰρ τὴ φυλὴ του. Εἶχε ἓνα ἀπερίγραφο ταλέντο νὰ παιδαγωγῆσῃ τοὺς ἀνθρώπους. Ἔλεγε, πῶς οἱ ἀνθρώποι μοιάζουνε μὲ τὰ ρολόγια· ἅμα δὲν τοὺς κουρδίζεις, σταματοῦνε. Οἱ περισσότεροι σταμάτησαν. Τότε ἔρχονται σὲ μένα, κ' ἐγὼ τοὺς κουρδίζω. Ἡ δύναμή του ἦταν ἡ θμιλία. Μιλοῦσε γὰρ

ὄλα καὶ δὲν ἐδιδάσκουσε σὲ τίποτε· μετὰ αὐτοῦ καὶ τῶν ἀκρατῶν του δὲν εἶχε ἀποστάση, καμμιὰ οὐσιαστικὴ διαφορά στὴ σκέψη καὶ στὴν ἐκφραση. Ἀπ' αὐτὸ ἐξηγεῖται ἡ ἔκτακτὴ του ἐντύπωση. Τὸ σχολεῖό του ἐγέννησε μιὰ γενικὴ ὄρμη γὰρ φωτισμὸ καὶ ὕστερῶτερα ἔβγαλε καὶ τὰ ἀγρονομικὰ σχολεῖα.

Μαθητῆς τοῦ Κῶλτ ἦταν ὁ Trier, ποῦ ἔβρουσε τὸ σχολεῖο τοῦ Vallekilde, τὸ παράδειγμα καὶ τὸ πρότυπον ὄλων τῶν χωριατικῶν σχολεῖων ποῦ ἐφεύρτωναν ἀπὸ τὸ χωριάτικο πνεῦμα καὶ τὴ χωριάτικη οἰκονομία.

Ι

Ἡ Βαλλεκλιντε εἶναι ἀπάνω στὸ Ζεέλαντ, καταμεσίς στὸν τόπον χωρὶς νᾶχῃ συνάφεια μ' ἄλλα στοιχεῖα παρὰ μὲ χωριάτες, ψαρῆδες καὶ ναῦτες. Δεξιὰ καὶ ἄριστερα τοῦ δρόμου εἶναι μερικὰ σπιτάκια παστρικά ποῦ φαίνονται καλοδέματα γὰρ νὰ εἶναι χωριάτικα· περὶ ἀπὸ μιὰν ἐκκλησοῦλα καὶ μπαίνεις ἀπὸ μῆσ' ἀπὸ μιὰν αὐλόπορτα σὲ μιὰν αὐλὴ ποῦναι ὄλη γεμάτη τραγοῦδισμα, μὰ ποῦ δὲ βλέπεις ψυχὴ μῆσα. Ἀπὸτοῦ ἄδικα χτύπησεσ κᾶμποσε πόρτες, πᾶνεις μιὰ κοπέλλα στὸ μαγερεῖο καὶ τὴ ρωτᾶς, ποῦναι ὁ προεστὸς. Ἄδινε μᾶθημα τραγοῦδιον ἀπαντᾶει ἢ κοπέλλα ἐμπιστευτικὰ, ἀνοίγει μιὰ πόρτα καὶ μᾶ βᾶνει σὲ μιὰ κάμαρα τοῦ καλιού συρμού, ὅπου βλέπεις πάλι εἰκόνας καὶ προτομές τοῦ Γκρόντβκ. Ὑστερα ἀπὸ λίγη ὥρα τελειώνει τὸ τραγοῦδι, ἀκούγεται ἐκεῖ ἔξω ἓνα βροντηχτὸ ποδοβολητὸ, κᾶτι τρέξιμον, γοῖο· μῆσα ἀνακατώνεται μιὰ

φωνὴ προσταχτικὴ ποῦ ἠχολογᾶει, ἔπειτα προβαίνει περπατώντας πίσω, μῆσ' ἄστὴν παραπόρτα, ἕνας χοντροκόκτος ἀνθρώπος ποῦ ὄλο μιλάει ὄχι καὶ δίνει διαταγές, σύγκαιρα γυρῆει σὲ μᾶς ρωτώντας, τί θέλουμε, καὶ ἂν μᾶς φαίνεται καλὸ ἔτσι, ἐπὶ τέλους ἔρχεται ἡραμμὴ ἐπάνω μας δείχνοντας ἓνα λειωτάριον πρόσωπον μὲ ἄγρια γένεια καὶ ψαρά μαλλιά καὶ μᾶς λέει, πῶς εἶναι ὁ Τριερ. Γλήγορα φαίνονται καὶ οἱ πολλοὶ καὶ γεροὶ ἀπόγονοι του, καὶ ἀπὸ τοῦ φανέρωσῃ τοὺς ξένους τοῦ ἀπὸ τὴν πολιτεῖα ἓνα κοροιδευτικὸν τρόπο σὰν τὸν Κόλτ, πᾶμε στὸτραπέζι. Βγαίνουμε ἀπ' τὴν κάμαρα, περνοῦμε ἀπὸ κρύους διάδρομους, κατεβαίνουμε μιὰ σκάλα καὶ φτάσαμε στὸ ὑπόγειον τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου βρίσκονται τὰ μαγερεῖα καὶ οἱ τραπεζαρίες. Στὸ μαγερεῖο ἔχει μιὰ μεγάλη πυροστιά, δίπλα τῆς ἓνας θεόρατος τέντζερης ποῦ μαγερεῖονται τὰ λιτὰ φαγητὰ· πατάτες, φάβα κτλ. σὲ μεγάλη ποσότητα. Γιὰτὶ τὸ σχολεῖο τοῦ Τριερ εἶναι ἀπὸ τὰ πρὸ πολυσύχναστα ἔς ὄλη τὴ Σκαντιναβία, ποῦ καμμιὰ φορὰ ἔχει παραπάνω ἀπὸ ἑκατὸ (παλλήκρια) τὸ χειμῶνα, ποῦ βρίσκουν ἐκεῖ γὰρ τριάντα κορῶνες (σαράντα φράγκα χρ.) ὁ καθένας θροφή, ὕπνον καὶ μᾶθημα.

Μῆσα σὲ μακροῦλες καὶ χαμηλὲς κάμερες βλέπεις ἀκουμισμένους στὸν τοῖχον ξύλινους πάγκους μὲ τραπέζια μπροστά τους καὶ ἀπάνω ἔς αὐτὰ χοντροκαμωμένα τραπεζομαντίλα καὶ ἀπλούστατα μαχαιροπέριονα. Ἀπὸ βλες τίς πόρτες μπαίνουνε τὰ «παλληκάρια», ὄλος διόλου διαφορετικὰ